

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Erityisavustus aikuisten perustaitojen vahvistamiseen sekä kotoutumisajan ylittäneiden maahanmuuttajien kielikoulutukseen

Hankkeen nimi

OSAAVA – perustaitojen osaamista maahanmuuttajille

HANKKEEN TOTEUTUSSUUNNITELMA

Lyhyt kuvaus käyttötarkoituksesta

Hankkeessa järjestetään ja kehitetään

- luku- ja kirjoitustaidon, suomen kielen ja muiden perustaitojen koulutusta kotoutumisajan ylittäneille maahanmuuttajille sekä
- arjessa, työ- ja opiskelupaikan haussa tarvittavien digitaitojen koulutusta ja opastusta maahanmuuttajille, joilla on heikot perustaidot.

Avustuksen suunniteltu käyttöaika

1.6.2023-30.6.2025

Tarvekuvaus

Työväenopisto on järjestänyt aiemmin heikot perustaidot omaavien maahanmuuttajien koulutusta Opetushallituksen rahoittamassa HAKEVA – digiyhteiskunnan perustaidot-hankkeessa vuosina 2020–2021 sekä kesäkuuhun 2023 asti käynnissä olevassa Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa Jatkuvan oppimisen TOIMIVA – perus- ja digitaitoja ja toiminnallista suomen kielen koulutusta maahanmuuttajille -hankkeessa. Lisäksi työväenopisto on järjestänyt Opetushallituksen rahoittamissa LUKUTUKI-hankkeissa vuosina 2020–2022 luku- ja kirjoitustaidon opiskelijoiden erityisopetusta. Tässä hankkeessa tarkoituksena on järjestää ja jatkokehittää maahanmuuttajien perustaitojen koulutusta ja vakiinnuttaa sitä osaksi työväenopiston toimintaa.

Työväenopiston kokemuksen mukaan Helsingissä on runsaasti pitkään maassa olleita, kotoutumisajan ylittäneitä maahanmuuttajia, jotka ovat suorittaneet luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen, mutta jotka tarvitsevat perustaitojen ja kielitaidon vahvistamista ennen siirtymistä jatko-opintoihin tai työelämään. Tähän tarpeeseen vastaamiseksi hankkeessa kokeillaan nivelvaiheen opiskelu- ja työelämävalmiuksia tukevaa opintokokonaisuutta. Tälle kohderyhmälle ei järjestetä tällä hetkellä vastaavanlaista koulutusta pääkaupunkiseudulla.

Työväenopiston luku- ja kirjoitustaidon koulutusten opiskelijoista noin puolet on kotoutumisajan ylittäneitä. Vuonna 2022 luku- ja kirjoitustaidon koulutuksissa oli 137 opiskelijaa, joista 60:lla oli kotoutumisaika voimassa ja 77 oli kotoutumisajan ylittäneitä. Stadin osaamiskeskuksen lukupalveluohjauksessa oli vuonna 2022 noin 80 kotoutumisajan ylittänyttä asiakasta, joista lähes kaikki olivat työväenopiston järjestämässä luku- ja kirjoitustaidon koulutuksissa. Luku- ja kirjoitustaidon koulutuksesta kotoutumissuunnitelmaan

hyväksytyä koulutusta vuonna 2022 oli 1 633 tuntia ja kotoutumisajan ylittäneiden koulutusta 2 642 tuntia, sisältäen LUKUTUKI- ja TOIMIVA-hankkeissa järjestetyn koulutuksen. Koska kotoutumisajan ylittäneiden opiskelijoiden määrä työväenopistossa on ollut useamman vuoden ajan huomattavan suuri, haemme avustuksesta rahoitusta kotoutumisajan ylittäneiden opetustunteihin.

Yhteiskunnan, arkisen asioinnin, työnhaun ja koulutukseen hakeutumisen digitalisoituminen edellyttävät kaikilta perusdigitaatioita. Heikon koulutustaustan omaavien maahanmuuttajien tietoisuus sähköisen asioinnin mahdollisuuksista voi kuitenkin olla vähäinen ja asiointi vaikeaa heikon suomen kielen ja digitaatioiden vuoksi. Toisaalta perusdigitaatioiden hallitseminen vahvistaa osallisuutta ja sitä, että arjessa on mahdollista pärjätä vähäisemmälläkin kielitaidolla.

Työväenopistossa on integroitu tietotekniikan perusteita ja digitaatioita erilaisten kohderyhmien suomen kielen opetukseen siten, että tietotekniikan opettaja on vastannut sisällön opettamisesta ja suomen kielen opettaja on toiminut tunneilla toisena opettajana opiskelijoiden tukena. Kotivanhempien suomen kielen kursseilla haasteena on, että suuri osa kursseista järjestetään muualla kuin oppilaitoksen tiloissa, jolloin erillistä tietotekniikan luokkaa koneineen ei ole saatavilla. Ratkaisuna tähän hankkeessa laaditaan perusdigitaatioiden opetusmateriaali sanastoineen, jonka opettajat voivat integroida omaan suomen kielen opetukseensa ja jossa riittää, että opiskelijalla on älypuhelin käytössään.

Hanke tukee

- Opetus- ja kulttuuriministeriön strategiaa 2030 vahvistamalla hankkeen osallistujien kykyjä ja osaamista sekä merkityksellisen elämän edellytyksiä.
- Työllisyyden kuntakokeilun kohderyhmän työllisyystavoitteita sekä työllistymistä edistävien toimintamallien kehittämistä.
- Helsingin kaupunkistrategiaa 2021–2025 edistämällä yhdenvertaisuutta, vahvistamalla vieraskielisten reittiä koulutukseen ja työelämään sekä vahvistamalla vapaan sivistystyön roolia maahanmuuttajien kotoutumisen tukemisessa.
- Työväenopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa kehittämiskohteeksi määriteltä digisyrjäytymisen ehkäisemistä ja aliedustettujen ryhmien mukaan saamista.
- Tavoitetta kasvattaa vieraskielisten opiskelijoiden osuutta työväenopiston opiskelijoista.

Kohderyhmä

Kotoutumisajan ylittäneet maahanmuuttajat, jotka tarvitsevat luku- ja kirjoitustaidon, suomen kielen ja muiden perustaitojen koulutusta sekä maahanmuuttajat, jotka tarvitsevat perusdigitaatioiden vahvistamista edetäkseen polulla kohti ammatillista koulutusta tai työelämää.

Tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on vahvistaa helsinkiläisten kotoutumisajan ylittäneiden maahanmuuttajien perustaitoja, tukea heidän työllistymis- ja opiskelunvalmiuksiansa sekä opiskelumotivaatiota ja tätä kautta parantaa heidän työmarkkina-asemaansa. Lisäksi

tavoitteena on ennaltaehkäistä digisyrjäytymistä madaltamalla osallistumisen kynnystä ja parantamalla toimintojen saavutettavuutta sekä antaa opettajilla edellytykset integroida digitaitojen opetusta suomen kielen opetukseen.

Toteutustapa

Avustuksella järjestetään luku- ja kirjoitustaidon, suomen kielen sekä muiden perustaitojen koulutusta yhteensä 4 000 tuntia. Lisäksi hankkeessa laaditaan perusdigitaitojen opetusmateriaali, jonka opettajat voivat integroida suomen kielen opetukseen.

- **Opiskelu- ja työelämävalmiuksia tukeva nivelvaiheen koulutus luku- ja kirjoitustaitoa opiskelleille aikuisille maahanmuuttajille, 1 100 tuntia**

Koulutuksen kohderyhmänä ovat kotoutumisajan ylittäneet opiskelijat, jotka tarvitsevat perustaitojen ja kielitaidon vahvistamista ennen siirtymistä työelämään tai jatko-opintoihin (esim. ammatillisiin tai niihin valmistaviin opintoihin tai kotoutumiskoulutukseen), esim.

- nivelvaiheen luku- ja kirjoitustaidon saavuttaneet opiskelijat, työväenopiston luku- ja kirjoitustaidon koulutuksista tai Stadin osaamiskeskuksen lukupalveluohjauksen kautta ohjattuina
- Työväenopiston Työelämän suomea -kursseille Helsingin työllisyyspalveluista ohjatut opiskelijat, jotka tarvitsevat lisätukea
- työväenopiston kotivanhempien koulutuksen (KOTIVA) suorittaneet opiskelijat
- Stadin AO:n TUVA-opiskelijat, jotka tarvitsevat lisätukea ja haluavat valita opintokokonaisuuden tai osan siitä TUVA-koulutuksen valinnaisiksi opinnoiksi.

Koulutus koostuu kolmesta moduulista, jotka toimivat omina kursseinaan tai yhtenä kolmen kurssin kokonaisuutena:

1. Luku- ja kirjoitustaidon ja numeeristen taitojen vahvistaminen (6 viikkoa)
2. Työelämäsuomi (6 viikkoa työpaikalla työtehtävissä s2-opettajan ohjauksessa tai oppilaitoksessa)
3. Työelämän digitaidot ja yhteiskuntatieto (3 viikkoa, erityisesti työhön ja opiskeluun kytkeytyvät teemat)

Kokonaisuuden laajuus on yhteensä 15 opetusviikkoa, jossa lähiopetusta on yhteensä 240 tuntia (16 tuntia lähiopetusta + 4 tuntia etäopiskelua viikossa). Opiskelijoiden henkilökohtaiseen ohjaukseen varataan yhteensä 35 tuntia, noin 3 tuntia per opiskelija.

Hankkeen aikana toteutetaan neljä opetuskokonaisuutta, yksi per lukukausi. Neljässä opetuskokonaisuudessa opetusta on yhteensä 960 tuntia ja opiskelijoiden henkilökohtaista ohjausta 140 tuntia, yhteensä 1 100 tuntia.

- **Luku- ja kirjoitustaidon koulutus kotoutumisajan ylittäneille maahanmuuttajille, 1 500 tuntia**

Avustuksesta haetaan rahoitusta kotoutumisajan ylittäneiden opiskelijoiden opetuskustannusten kattamiseen. Hankkeessa ei järjestä kotoutumisajan ylittäneille opiskelijoille erillistä luku- ja kirjoitustaidon koulutusta, vaan opiskelijat ohjataan samoihin ryhmiin kotoutumisaikaisten opiskelijoiden kanssa. Työväenopisto järjestää perustahtia etenevää ja hitaasti etenevää lukutaitokoulutusta sekä erityiskursseja opiskelijoille, joilla on oppimisvaikeuksia. Koulutuksissa noudatetaan *Helsingin*

kaupungin suomenkielisen työväenopiston lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmaa (2021). Työväenopiston lukutaitokoulutuksen opiskelijoiden ja opettajien tukena toimii erityisopettaja ja tarvittaessa opinto-ohjaaja. Kotoutumisajan ylittäneiden opiskelijoiden opetustuntien määrä lasketaan kaavalla ylikotoaikaisten opiskelijoiden lukumäärä / opetusryhmän opiskelijoiden lukumäärä x opetusryhmän opetustunnit.

- **Arjessa, työ- ja opiskelupaikan haussa tarvittavien digitaitojen koulutus, yhteensä 800 tuntia**

Koulutusta suunnitellaan ja järjestetään yhteistyössä maahanmuuttajatyötä tekevien järjestöjen ja yhteisöjen kanssa, joiden kautta tavoitetaan uusia vieraskielisiä opiskelijoita. Kurssien laajuus puolikkaasta päivästä laajempaan, esim. 27 tunnin / yhden opintopisteen kokonaisuuteen. Opetus selkeällä suomella tai monikielisesti.

Perusdigitaidoissa aiheina mm. oman laitteen käyttömahdollisuudet, HSL:n reittioppaan käyttö, verkkopankki ja tunnistautuminen, sähköpostin käyttö ja liitteiden lähettäminen, Kela, TE-palvelut ja oma-asiointi, Omakanta, Omaolo, sähköinen ilmoittautuminen esim. kouluun, työnhaun digitaidot.

Työhaun ja työelämän digitaitojen aiheina mm. sähköpostin käyttö, liitetiedoston lähettäminen ja muut toiminnot tietokoneella, Opintopolku -palvelu ja itselle sopivan opiskelupaikan etsiminen, opiskelupaikan hakeminen, TE-toimiston ja Helsingin työllisyyspalveluiden palvelut, työpaikan etsiminen, CV:n laatiminen Wordilla, sähköinen työhakemus.

- **Monikielinen matalankynnyksen digiopastus, 600 tuntia**

Opastusta annetaan mm. tietokoneen, tabletin, älypuhelimien ja pilvipalveluiden käytössä sekä verkkoasiointinissa ja sitä järjestetään eri puolilla Helsinkiä työväenopiston omissa toimipisteissä, kirjastoissa ja erilaisissa tapahtumissa. Pääkielinä arabia, venäjä, englanti ja selkosuomi, tarvittaessa myös muilla kielillä. Toimintaa markkinoidaan omakielisesti ohjaajien toimesta eri kieliryhmissä esim. sosiaalisessa mediassa, mikä lisää palvelun tunnettuutta ja saavutettavuutta kussakin kieliryhmässä.

Lisäksi hankkeessa laaditaan **materiaalipaketti perusdigitaidoista**, jota opettajat voivat käyttää ja integroida suomen kielen opetukseen. Opettajat koulutetaan materiaalin käyttöön.

Hankkeeseen palkataan kaksi projektisuunnittelijaa, joiden tehtävänä on hankkeen koordinointi, koulutusten ja opastusten suunnittelu, kohderyhmän hakeva toiminta, hankkeessa opettavien opettajien yhteyshenkilönä toimiminen, hankkeen markkinointi, viestintä, seuranta ja raportointi, hankkeen perusdigitaalisten materiaalien laatiminen ja pienimuotoinen kouluttaminen. Projektisuunnittelijat suunnittelevat koulutukset yhteistyössä työväenopiston ainealatiimien ja opiston ulkopuolisten yhteistyökumppaneiden kanssa.

Keskeiset yhteistyökumppanit

Stadin AO ja muut Helsingin oppilaitokset, Helsingin työllisyyspalvelut, Helsingin maahanmuuttopalvelut, kirjastot ja järjestöt. Yhteistyötä tehdään koulutusten suunnittelussa, markkinoinnissa ja asiakasohjauksessa.

Hankkeeseen osallistuvien henkilöiden määrä (arvio)

Osallistujia yhteensä 1 200. Opiskelu- ja työelämävalmiuksia tukevassa 4 x 1 100 tunnin opintokokonaisuudessa n. 12 opiskelijaa per ryhmä, yhteensä 50 opiskelijaa. Luku- ja kirjoitustaidon koulutuksessa, jossa yhden kurssin kesto 250–350 tuntia, yhteensä 50 opiskelijaa. Arjen, työnhaun ja työelämän digitaitojen lyhytkoulutuksissa yhteensä 500 opiskelijaa, monikielinen digiopastuksissa n. 600 osallistujaa.

Miten hankkeen kohderyhmä osallistuu toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin?

Hankkeen suunnittelussa on huomioitu aiemmista hankkeista opiskelijoilta ja yhteistyökumppaneilta saatu palaute, sekä hankkeista saatu kokemus, miten kohderyhmät saavutetaan ja miten opetus kannattaa järjestää, jotta se on opiskelijoille motivoivaa. Digiopetukseen rekrytoidaan tuntiopettajia, jotka pystyvät antamaan opetusta monikielisistä ja joilla on kulttuurista osaamista eri kieliryhmien opettamiseen. Kursseilta kerätään opiskelijapalaute, jota hyödynnetään seuraavan kurssin suunnittelussa ja toteutuksessa.

Aikataulu

04–07/2023 Henkilöstörekrytointi ja toiminnan suunnittelu.
08–12/2023 Opetuksen järjestäminen.
10–12/2023 Seuraavan lukukauden toiminnan suunnittelu ja väliarviointi.
01–05/2024 Opetuksen järjestäminen.
05–07/2023 Seuraavan lukukauden toiminnan suunnittelu ja väliarviointi.
08–12/2024 Opetuksen järjestäminen
10–12/2024 Seuraavan lukukauden toiminnan suunnittelu ja väliarviointi.
01–05/2025 Opetuksen järjestäminen
04–06/2025 Tulosten arviointi, menetelmien jalkauttaminen, loppuraportointi.

Tulokset

Hankkeen tuloksena heikon koulutustaustan omaavien maahanmuuttajien perustaidot vahvistuvat ja edellytykset ammatilliseen kouluttautumiseen ja työllistymiseen paranevat.

Tulosten hyödyntäminen

Hankkeessa saadut tulokset jalkautetaan osaksi Helsingin työväenopiston järjestämää luku- ja kirjoitustaidon koulutusta, suomen kielen, tietotekniikan ja median opetusta. Hankkeen tuloksista tiedotetaan myös muita vapaan sivistystyön opetuksen järjestäjiä.

Mitä tiedonkeruumenetelmiä / mittareita tullaan käyttämään hankkeen tulosten osoittamiseksi?

Osallistujien määrä hankkeen kursseilla sekä kursseista saatu palaute. Toimintojen jalkautuminen osaksi opistojen normaalia toimintaa.

Miten hanke vastaa hakuilmoituksessa esitettyihin hakukohtaisiin myöntöperusteisiin?

Hankkeessa järjestetään tutkintoon johtamatonta perustaitojen koulutusta, jolla vahvistetaan heikon koulutustaustan omaavien, pitkään maassa olleiden maahanmuuttajien osaamista ja sitä kautta edistetään heidän opiskelu- ja työllistymisvalmiuksiansa. Lisäksi hankkeen toiminnoilla ennaltaehkäistään digisyrjäytymistä madaltamalla osallistumisen kynnystä ja parantamalla toimintojen saavutettavuutta monikielisen ja jalkautuvan opastuksen ja opetuksen kautta. Hankkeessa laadittavalla perusdigitaalisten materiaalipaketilla tuetaan suomen kielen opiskelijoiden digitaalisten taitojen opiskelua omalla laitteella sekä motivoidaan opiskelijoita itsenäiseen työskentelyyn.

Työväenopisto järjestää myös muuta, hankkeen ulkopuolista suomen kielen, luku- ja kirjoitustaidon ja perustaitojen opetusta, jota hankkeessa järjestettävä koulutus tukee ja johon hankkeen toimintoihin osallistuvia ohjataan heidän tarpeidensa mukaan. Osallistujia ohjataan hakeutumaan myös muihin oppilaitoksiin.

Helsingin työväenopisto on Suomen suurin vapaan sivistystyön oppilaitos, ja se tavoittaa noin 85 000 kurssilaista vuosittain. Vuonna 2022 työväenopiston kaikista opiskelijoista 17 prosenttia oli vieraskielisiä. Opetusta järjestetään noin 103 000 tuntia vuodessa. Luku- ja kirjoitustaidon koulutusta on järjestetty vuodesta 2018 lähtien.

Hanketta hallinnoidaan opiston maahanmuuttajakoulutuksen yksikössä, joka järjestää maahanmuuttajien suomi toisena kielenä -opetusta eri kohderyhmille, luku- ja kirjoitustaidon koulutusta sekä somalin- ja arabiankielisten kotivanhempien yhteiskuntataidon ryhmiä. Maahanmuuttajille suunnattua koulutusta järjestettiin vuonna 2022 yhteensä 18 500 tuntia. Kursseille osallistui 3 500 kurssilaista ja 2 600 yksittäistä opiskelijaa. Yksikössä työskentelee 12 vakituista opettajaa ja ohjaajaa, 9 vakituista tuntiopettajaa, määräaikaista projektityöntekijöitä ja vuosittain noin 20 suomen kielen tuntiopettajaa. Yksikköä johtaa työväenopiston apulaisrehtori.

Miten hanke vastaa hakuilmoituksessa esitettyihin, ministeriöstä myönnettävien avustusten yleisiin perusteisiin?

Hankkeessa järjestettävä luku- ja kirjoitustaidon, suomen kielen ja muiden perustaitojen koulutus edistää maahanmuuttajataustaisten kaupunkilaisten yhdenvertaisuutta, osallisuutta sekä sosiaalista kestävyttä.